

แนวทางการประยุกต์คำสอนในเกสปุตติยสูตรแห่งพระไตรปิฎกเพื่อการสื่อสารจูงใจที่มีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาย้อนกลับ

GUIDELINES ON A REVERSAL INTERPRETATION AT THE KESAPUTTIYA SUTRA IN THE TRIPITAKA FOR THE EFFICIENCY PERSUASIVE COMMUNICATION

ดร.ละเอียด ศิลาน้อย
ที่ปรึกษาฯ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

บทคัดย่อ

การสื่อสารเพื่อจูงใจเป็นการสื่อสารที่หวังผลให้ผู้รับสารเชื่อตามและผู้ส่งสารต้องการ ซึ่งตามปกติในชีวิตประจำวันนั้น แม้การส่งสารแห่งความรู้ออกไปก็ยังคงมุ่งหวังให้ผู้รับสารเชื่อตามในความรู้ที่ได้สื่อหรือส่งออกไปให้ นั่นด้วย ซึ่งแนวคิดหรือทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารส่วนใหญ่จะเป็นแนวคิดหรือทฤษฎีของทางตะวันตกแทบทั้งสิ้น แต่เมื่อหันมาศึกษาค้นคว้าในคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็พบว่า มีคำสอนที่ทรงเตือนให้ระมัดระวังไว้ 10 ประการเกี่ยวกับการรับคำสอนของอาจารย์เจ้าลัทธิต่างๆ ในสมัยนั้นหรือเรียกว่าเกี่ยวกับการรับสารในเกสปุตติยสูตร (หรือที่เรียกกันโดยสามัญว่ากาลามสูตร) ซึ่งเมื่อพิจารณาตีความย้อนกลับก็จะได้แนวทางการสื่อสารเพื่อจูงใจที่แยบคายมาก เป็นต้นว่าทรงเตือนให้ระมัดระวังอย่าปลงใจเชื่อเพราะมีอ้างอยู่ในตำรา เพราะผู้คนส่วนใหญ่มักจะเชื่อในตำราอย่างแข็งเมื่ออ้างอิงตำราก็จะเชื่อ ดังนั้นการตีความย้อนกลับก็คือหากต้องการให้ผู้รับสารเชื่อก็ควรจะนำเสนอสารออกไปโดยอ้างอิงตำราเสมอ ดังนี้ เป็นต้น ซึ่งกรณีนี้เป็นการนำเสนอเทคนิคการตีความแบบใหม่ทางการสื่อสารเป็นครั้งแรกโดยเรียกว่าการตีความย้อนกลับ แต่ทั้งนี้การสื่อสารหรือสื่อความของผู้ส่งสารก็ควรจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมหรือจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพด้วยเป็นสำคัญ (ในกรณีที่ปฏิบัติวิชาชีพ) โดยไม่ฉ้อฉลหลอกลวงผู้รับสารแต่อย่างใดและสุดท้ายก็ควรจะมีการเผยแพร่คำสอนของพระพุทธองค์เกี่ยวกับหลักแห่งความเชื่อในเกสปุตติยสูตรนี้ให้กว้างขวางต่อไปด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือป้องกันผู้ส่งสารที่ไม่หวังดีมิให้ทำการฉ้อฉลและเบียดเบียนเอาเปรียบผู้รับสารนั่นเอง

คำสำคัญ : การสื่อสารเพื่อจูงใจ เกสปุตติยสูตรหรือกาลามสูตร หลักความเชื่อในพระพุทธศาสนา การตีความย้อนกลับ

Abstract

The purpose of persuasive communication is to convince the receiver to believe a particular message. Apart from sending messages to share Knowledge, most of us would like a receiver to believe the messages being received. Most theories in Mass Communications are derived from the West, but when we start reading the Tripitaka, or the Buddhist Scripture, seriously we find that some of the Buddha's Teachings are very useful for screening messages received. In the Kesputtiya Sutra, the Buddha is said to have preached at Kesaputta Nikom (Kesaputta Village) in Kosol District, ancient India, to a Kalama clan on how to believe the things heard from many Achariyas (Teachers, Prophets etc.). For example, in these Teachings, the followers were instructed not to accept everything in textbooks as Truths. When we deconstruct and interpret them in reverse we find that if we would like listeners to believe as we desire we should send out our messages by referring to authoritative texts. This seems to be the first time that the reversal interpretation technique was used as a new technique for persuasive communication.

We must be aware of ethics, on behalf of the sender of messages. If we are professional, we should adhere to professional ethics. To guard innocent people and prevent fraud and exploitation from message senders we should inform people of the Teachings of the Buddha on How to Believe.

Keywords: Persuasive Communication, Kesputtiya Sutra or Kalamasutta, Buddha's Principle of How to Believe, Reversal interpretation

ความนำ

การสื่อสารคือการส่งสารจากผู้ส่งสาร (Sender) ไปยังผู้รับสาร (Receiver) โดยผู้ส่งสารจะพยายามตรวจสอบปฏิกิริยาของผู้รับสารที่สะท้อนกลับมา (Feedback) ด้วยเสมอ ซึ่งสารจะส่งออกไปโดยผ่านช่องทางหรือสื่อ (Channel, Media) ต่างๆ ซึ่งมีทั้งสื่อบุคคลและสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออื่นๆ อีกมากมาย

เป้าหมายของการส่งสารก็คือต้องการให้ผู้รับสารมีความรู้และมีความเข้าใจตามที่คุณต้องการ ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และความบันเทิง ฯลฯ แต่เป้าหมายที่แทรกอยู่เสมอคือต้องการให้ผู้รับสารเชื่อตามที่ผู้ส่งสารต้องการให้เชื่อนั่นเอง เพราะแม้แต่การส่งสารที่เป็นข้อมูลความรู้โดยตรงผู้ส่งสารก็มักจะปรารถนาให้ผู้รับสารเชื่อตามที่ผู้ส่งสารเชื่อในความรู้ที่นั่นด้วย ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ผู้ส่งสารมักจะต้องการให้ผู้รับสารเชื่อตามที่ผู้ส่งสารต้องการเสมอ จึงสรุปว่าพวกเราทั้งหลายต้องการการสื่อสารเพื่อจุดใจที่มีประสิทธิภาพด้วยกันทั้งสิ้น

สิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการให้ผู้รับสารเชื่อนั้นอาจจะไม่ตรงกับสารที่ส่งออกไปก็ได้ ทั้งนี้ก็อาจเนื่องมาจากผู้ส่งสารทำการส่งสารผิดพลาดเอง หรือเกิดมีสิ่งรบกวน (Noises) เกิดขึ้นต่อตัวสารในระหว่างทางที่สารเดินทางไปยังผู้รับสาร หรือผู้รับสารเองมีความบกพร่องทางการรับสารในตัวเองก็อาจเป็นได้ แต่อย่างไรก็ตามในที่นี้จะนำเสนอโดยถือว่าผู้ส่งสารได้ส่งสารออกไปอย่างถูกต้อง และไม่มีสิ่งรบกวนสารในระหว่างทาง ตลอดจนผู้รับสารไม่มีความบกพร่องในการรับสารในตัวเอง โดยจะมุ่งพิจารณาในประเด็นที่ว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้รับสารเชื่อตามที่ผู้ส่งสารต้องการให้เชื่อได้เป็นผลสำเร็จ โดยจะนำคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้มีการรวบรวมไว้ในเกสปุตตยสูตรมาพิจารณาโดยการตีความย้อนกลับ ซึ่งจะเห็นแง่มุมน่าสนใจแตกต่างจากที่เคยพิจารณากันอยู่ตามปกติในชีวิตประจำวัน ของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป

ความหมายของการตีความย้อนกลับ

การตีความย้อนกลับ (Reversal interpretation) เป็นการตีความโดยอาศัยการมองย้อนศรหรือย้อนทิศทางที่ดำเนินอยู่ตามปกติ ตัวอย่างเช่น เมื่อมีผู้กล่าวว่า “การเล่นการพนันไม่เคยทำให้ผู้ใดร่ำรวยได้เลย” การตีความตามปกติก็คือ “ไม่ว่าจะเป็นการพนันประเภทใดก็ไม่มีทางที่ผู้เล่นจะร่ำรวยได้เลย มีแต่จะสูญเสียทรัพย์สินเงินทองต่างๆ เท่านั้น” เหตุนี้จึงมีการห้ามเล่นการพนันกันโดยทั่วไปและแม้แต่ภาครัฐก็ออกกฎหมายห้ามไว้ด้วยเช่นกัน แต่เมื่อตีความย้อนกลับก็จะได้ว่า “การเป็นเจ้าของพนันต่างหากที่จะทำให้ร่ำรวยขึ้นมาได้” และทำให้เกิดการลักลอบเป็นเจ้าของพนันฝ่าฝืนกฎหมายกันอยู่เนืองๆ ดังมีข่าวการบุกเข้าไปจับเจ้ามือบ่อนการพนันอยู่บ่อยๆ ดังเช่นปรากฏในข่าวของหนังสือพิมพ์ ระบุถึงบ่อนการพนันแห่งใหญ่แห่งหนึ่งที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจบุกเข้าจับกุมเจ้ามือและนักพนันถึงสองครั้งในเวลาห่างกันไม่กี่ปี คือเจ้าหน้าที่ตำรวจบุกเข้าจับครั้งแรกในวันที่ 22 มิถุนายน 2548 และต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจก็บุกเข้าจับบ่อนดังกล่าวซ้ำอีกในวันที่ 21 ธันวาคม 2554 เป็นต้น (แซ่แข็ง ‘บ่อนเตาปูน’, 2556, หน้า 9) แสดงถึงรายได้ที่ดีมากของบ่อนการพนันจึงมีผู้ฝ่าฝืนกฎหมายลักลอบเปิดบ่อนการพนันซึ่งผิดกฎหมาย อยู่เสมอๆ หรือในกรณีที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ตรัสว่าอย่าด่วนเชื่อ เพราะมืออยู่ในตำรานั้น ความหมายโดยทั่วไปก็คือผู้คนที่ทั้งหลายมักจะเชื่อตำราจึงทรงสอนว่าอย่าด่วนเชื่อเพราะมีปรากฏอยู่ในตำรา และเมื่อตีความย้อนกลับก็จะได้ว่าหากต้องการให้ผู้คนที่ทั้งหลายเชื่อก็ควรจะต้องนำเสนอโดยอ้างอิงตำราเสมอๆ หรือนำเสนอในรูปของตำราเสียเลยเพราะผู้คนที่ทั้งหลายมักเชื่อตำรานั้นเอง และการตีความย้อนกลับเช่นนี้เป็นเทคนิคการตีความแบบใหม่ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดนำเสนอแนวคิดเช่นนี้มาก่อนและอาจสามารถนำไปดำเนินการศึกษาวิจัยต่อเนื่องไปอีกได้ในอนาคต

คำสอนของพระพุทธเจ้าเรื่องหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความเชื่อ

พระพุทธเจ้าได้เทศนาวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความเชื่อที่ว่าควรเชื่ออย่างไรหรือควรพิจารณาอย่างไรก่อนที่จะเชื่อ โดยทรงเทศนาสั่งสอนชาวกาลามะในเขตสพุตตนิคมหรือหมู่บ้านเขตสพุต (อ่านว่า เก-สะ-ปุต) แคว้นโกศล ในประเทศอินเดียในสมัยโบราณ เนื่องจากที่หมู่บ้านนี้มีนักบวชเจ้าลัทธิต่างๆ เดินทางมาเทศนา คำสอนของตนๆ มากมายและต่างก็ระบุว่าคำสอนของตนถูกต้องและของผู้อื่นเป็นเท็จทั้งสิ้น เมื่อได้ฟังมากๆ และฟังจากหลายๆ อาจารย์ก็ทำให้ชาวกาลามะสับสน เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จผ่านมาชาวกาลามะจึงขอร้องให้พระพุทธเจ้าเทศนาโปรดว่าจะเชื่อใครและควรเชื่ออย่างไร พระพุทธเจ้าก็ทรงเทศนาโปรดชาวกาลามะถึงข้อห้ามหรือข้อพึงระมัดระวัง 10 ประการก่อนที่จะเชื่อเมื่อได้ยินได้ฟังคำสอนจากคณาจารย์ทั้งหลาย และมีจารึกไว้ในพระไตรปิฎกชื่อว่าเขตสพุตตนิคมสูตร (อ่านว่า เก-สะ-ปุต-ติ-ยะ-สูต) แต่โดยทั่วไปเรียกกันว่า กาลามสูตร (อ่านว่า กา-ลาม-มะ-สูต) เพราะทรงแสดงแก่ชนเผ่ากาลามะ แห่งวรรณกษัตริย์ และที่ชื่อพระสูตรว่าเขตสพุตตนิคมก็เพราะพวกกาลามะนั้นเป็นชาวเขตสพุตตนิคม (เก-สะ-ปุต-ตะ-นิ-คม ซึ่งคำว่า นิคม แปลว่า หมู่บ้าน)

เนื้อหาที่ทรงแสดงก็จะได้แก่ “กาลามสูตรกัณยานิยฐาน 10” ในพระไตรปิฎกนั่นเอง ซึ่งหมายถึง วิธีปฏิบัติในเรื่องที่ควรสงสัย หรือ หลักความเชื่อ ที่ตรัสไว้ในกาลามสูตร 10 ประการ (Kalamasutta-kankhaniyatthana: how to deal with doubtful matters; advice on how to investigate doctrine, as contained in the Kalamasutta)

ประกอบด้วย

1. มา อนุสฺสเวน (มา อนุสสะเวนะ) (อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตามกันมา)
(Be not led by report- both verbal report and written report.)
2. มา ปรมฺปราย (มา ประรัมปะรายะ) (อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการถือสืบๆ กันมา)
(Be not led by tradition.)

3. มา อิตติกริยะ (มา อิตติกริยะ) (อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการเล่าลือ ตามข่าวลือ)
(Be not led by hearsay or rumour.)
4. มา ปิฎกสมุปาเทนเน (มา ปิตะกะสัมปะทาเนนะ) (อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์)
(Be not led by the authority of texts.)
5. มา ตกุกเหตฺ (มา ตักกะเห-ตุ) (อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตรรกะ)
(Be not led by mere logic.)
6. มา นยเหตุ (มา นะยะเห-ตุ) (อย่าปลงใจเชื่อเพราะการอนุมาน)
(Be not led by inference and philosophy.)
7. มา อาการปริวิตกฺเคน (มา อาการะปะริวิตกฺเณะ) (อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล)
(Be not led by considering appearances and common sense.)
8. มา ทิฎฐินิฆมานกฺขนฺติยา (มา ทิดถินิดชานักขันติยา) (อย่าปลงใจเชื่อ เพราะเข้าได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว)
(Be not led by the agreement with a considered and approved theory.)
9. มา ภพฺพรูปตฺย (มา พับพะรูปะตฺยะ) (อย่าปลงใจเชื่อ เพราะมองเห็นรูปลักษณ์น่าจะเป็นไปได้)
(Be not led by seeming possibility and because of creditability.)
10. มา สมโณ โน ครูติ (มา สัมมะโน โนครุติ) (อย่าปลงใจเชื่อ เพราะนับถือว่า ท่านสมณะนี้เป็นครูของเรา)
(Be not led by the idea, 'This is our teacher'.)

ต่อเมื่อใด รู้เข้าใจด้วยตนว่า ธรรมเหล่านั้น เป็นอกุศล เป็นกุศล มีโทษ ไม่มีโทษ เป็นต้น แล้ว จึงควร ละหรือถือปฏิบัติตามนั้น

(ในที่นี้ได้ประมวลความหมายมาจากหนังสือและเอกสารประกอบของผู้ทรงคุณวุฒิดังปรากฏในบรรณานุกรมข้างท้ายบทความโดยมิได้ปรับแก้ข้อความใดๆ เพียงแต่ประมวลเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเนื่องกันนำเอามารวมไว้ในที่แห่งเดียวกันเท่านั้น)

ความหมายของคำสอนแต่ละข้อ

ในการพิจารณาถึงความหมายของคำสอนแต่ละข้อจะพบว่ามีความว่า “มา” อยู่ข้างหน้าทุกข้อ ซึ่งคำว่า “มา” นี้แปลว่า “ไม่” ดังนั้นจึงมีการแปลได้หลากหลายตั้งแต่ “อย่าเชื่อ...” หรือ “อย่าปลงใจเชื่อ...” หรือ “อย่าได้ยึดถือ...” หรือ “อย่ารับถือเอา...” ซึ่งมีความหมายค่อนข้างเข้มมาก แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมี การให้ความหมายที่อ่อนลงว่า “อย่าเพิ่งเชื่อ...” หรือ “อย่าด่วนเชื่อ...” เป็นต้น ซึ่งโดยสรุปก็จะเป็นเรื่องของ การให้รับรองไม่เชื่อไว้ก่อน เพื่อตรวจสอบ ฯลฯ ก่อนที่จะเชื่อนั่นเอง ดังนั้นจะใช้ถ้อยคำอย่างไรก็ขอให้ระลึกถึงเป้าหมายของคำสอนเหล่านี้ไว้ด้วยตลอดเวลาที่จะสมประโยชน์ด้วยกันทุกกรณี

ข้อ 1. มา อานุสุเวเน (มา อะนุสุสะเวนะ) (อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตามกันมา)

ข้อนี้หมายถึง “อย่ารับถือเอาด้วยเหตุว่าฟัง-บอก ตามๆ กันมา” นั่นเอง คือได้ยินได้ฟังผ่านหูหรือได้อ่าน ได้เห็นผ่านตามากยิ่งต้องไตร่ตรองเสียก่อน เช่น “เขาว่า...” หรือ “เขาบอกว่า...” หรือ “ได้ยินมาว่า...” หรือ “หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่า...” หรือ “เห็นในโทรทัศน์เสนอข่าวว่า...” หรือ “มีลงในอินเทอร์เน็ตว่า...” ฯลฯ นั้น ต้องระมัดระวังทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะผู้ที่นำสารมาบอกอาจรับสารมาคลาดเคลื่อนหรือเรา - ผู้รับสาร - อาจรับสารคลาดเคลื่อนเองก็เป็นได้หรืออื่นๆ ฯลฯ แต่กระนั้นผู้คนโดยทั่วไปก็มักจะเชื่อเมื่อมีการพูดบอกต่อๆ กันมาเช่นนั้น

ข้อ 2. มา ประมูปราย (มา ประมูประายะ) (อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการถือสืบๆ กันมา)

ข้อนี้หมายถึง “อย่ารับถือเอาด้วยเหตุว่าทำตามสืบๆ กันมาอย่างประมูปราย” หรือถือสืบๆ กันมาแต่ปราปราย เช่นเห็นว่าทำตามๆ กันมาเป็นประเพณีนิยมแล้วจึงเชื่อตามนั้นซึ่งไม่ถูกต้อง ดังเช่นโบราณเคยมีประเพณีแห่นางแมว ขอฟนก็เลยเชื่อว่าแห่นางแมวแล้วจะทำให้ฝนตกได้เพราะทำกันมาตั้งแต่โบราณแล้ว และผู้คนโดยทั่วไปก็มักจะเชื่อตามที่ได้เคยทำตามๆ กันมาอย่างประมูปรายอยู่นั่นเอง

ข้อ 3. มา อิติกริยะ (มา อิติกริยะ) (อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการเล่าลือ ตามข่าวลือ)

ข้อนี้หมายถึง “อย่ารับถือเอาเพราะเหตุว่าเป็นสิ่งที่กำลังเล่าลืออยู่ อย่างกระฉอน” เพราะสิ่งที่ร่ำลือกันนั้นหาแหล่งข้อมูลอ้างอิงยากลำบากหรือหาไม่ได้เลยอีกด้วย ไม่เหมือนข่าวจากหนังสือพิมพ์หรือวิทยุหรือโทรทัศน์ที่ยังจะสามารถหาแหล่งข่าวได้ว่าข่าวนั้นๆ มาจากแหล่งข่าวใด เชื่อถือได้หรือไม่ (ซึ่งในข้อ 1 ก็ยังให้ระมัดระวังเกี่ยวกับ “ข่าว” ไว้ด้วยแล้ว เพราะแม้แต่ข่าวที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์ ฯลฯ ก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นจริงไปเสียทั้งหมด ดังที่เคยมีการขอแก้ข่าวอยู่บ่อยๆ นั่นเอง) ดังนั้นสิ่งที่ร่ำลือกันหรือ ข่าวลือ (Hearsay หรือ Rumour) จึงเป็นสิ่งที่พึงระมัดระวัง แต่กระนั้นผู้คนโดยทั่วไปก็มักจะเชื่อข่าวลือ เชื่อตามที่ได้ลือกันอยู่บ่อย ๆ

ข้อ 4. มา ปิฎกสมุปรทานเนน (มา ปิตะกะลัมปะทานะ) (อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์)

ข้อนี้หมายถึง “อย่ารับถือเอาด้วยเหตุว่ามีที่อ้างในปิฎก (หมายถึงตำราหรือ Text ด้วย)” เพราะปิฎกหรือตำราก็อาจจะเขียนขึ้นอย่างผิดๆ ก็ได้ หรืออาจมีการคัดลอกต่อๆ กันมาอย่างผิดพลาดก็ได้ ฯลฯ แต่กระนั้นผู้คนโดยทั่วไปก็มักจะเชื่อตามตำรา คือเชื่อตามที่ได้ตำราได้เขียนไว้ อีกทั้งเชื่อตามที่เรียนมา และบางคนยังเชื่อทุกตัวอักษรจนเรียกได้ว่าเป็นทาสของตำราเลยทีเดียว (คือให้คุณค่าหรือให้เครดิตแก่ตำราอย่างมากทีเดียว)

ข้อ 5. มา ตกุกเหตุ (มา ตักกะเห-ตุ) (อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตรรกะ)

ข้อนี้หมายถึง “อย่ารับถือเอาด้วยตรรกะ (Logic) คืออย่ารับถือเอาด้วยการใคร่ครวญตามวิธีที่เรียกว่าตรรกะ (Logic) กล่าวคือแม้ถูกต้องตามวิธีใคร่ครวญของตรรกะ (Logic) ก็อย่าเพิ่งถือเอา เพราะตรรกะ (Logic) ก็ยังผิดได้ในเมื่อเหตุผลหรือวิธีใช้เหตุผลนั้นผิด” เช่น “สุนัขมีสี่ขาเดินหกสั้มได้” และดังนั้น “คนมีเพียงสองขาก็ย่อมจะเดินหกสั้มได้เช่นกัน” เช่นนี้รับฟังได้ แต่ทว่า “คนมีสองขา และคนบินได้” ดังนั้น “คนมีสองขา คนจึงบินได้” เช่นนี้แม้จะดูเหมือนถูกต้องตามตรรกะแต่ก็ไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง เป็นต้น แต่กระนั้นผู้คนโดยทั่วไปก็มักจะเชื่อหากสารที่ได้รับมานั้นถูกต้องตามตรรกะ(Logic)

ข้อ 6. มา นยเหตุ (มา นะยะเห-ตุ) (อย่าปลงใจเชื่อเพราะการอนุมาน)

ข้อนี้หมายถึง “อย่ารับถือเอาโดยเหตุว่ามันสมเหตุผลทางนยะ คือมิให้นำเอาวิธีนึกคิดเชิงปรัชญา (วิธีนึกคิดอย่าง Philosophy) มาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับถือเอาหลักธรรมะมาปฏิบัติ” เพราะ Philosophy เป็นเพียงทฤษฎะหนึ่งๆ เท่านั้น ยังมีได้เป็นศาสตร์ (Science) ที่สมบูรณ์แต่อย่างใด (และแม้แต่ศาสตร์เองก็ยังแปรเปลี่ยนไปได้เมื่อมีข้อมูลใหม่เพิ่มเติมขึ้นมา) แต่กระนั้นผู้คนโดยทั่วไปก็มักจะเชื่อตามนัย (นยะ) ที่ส่อให้เห็นหรือเชื่อตามความหมายที่สะท้อนอยู่ตามการอนุมานของตนเองอยู่อีกนั่นเอง

ข้อ 7. มา อากาปริวิตกเคน (มา อากาปะริวิตกณะ) (อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการคิดตรงตามแนวเหตุผล)

ข้อนี้หมายถึง “อย่ารับถือเอาด้วยการตรึกตามอาการคือตามความคุ้นเคยด้วยการคิดตามสบายใจที่เรียกกันในสมัยนี้ว่าตามสามัญสำนึก (Common sense)” ซึ่งโดยสรุปก็คือมักจะเชื่อตามที่ได้ตรึกตามอาการของความรู้สึกที่แวดล้อมอยู่นั่นเอง โดยที่พระพุทธเจ้าทรงให้ระวังในข้อนี้ก็เนื่องจากในบางเรื่องเราไม่สามารถใช้สามัญสำนึก (Common sense) หรือคาดคะเนหรือดูแนวโน้มได้เลย เพราะแม้ดูรูปลักษณะที่ปรากฏแล้วน่าจะเป็นเช่นนั้น แต่ก็มิได้เป็นเช่นนั้น เป็นต้น แต่กระนั้นผู้คนโดยทั่วไปก็มักจะเชื่อตามสามัญสำนึก (Common sense) หรือตามการคาดคะเนหรือตามแนวโน้มที่ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ ๆ

ข้อ 8. มา ทิฏฐินิซุฆานกฺขนุตฺติยา (มา ทิดถินิดชานักขันตฺติยา) (อย่าปลงใจเชื่อ เพราะเข้าได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว)

ข้อนี้หมายถึง “อย่ารับถือเอาเพราะว่ามันทนได้ต่อการเพ่งด้วยทฤษฎีของตนเอง” หรือแม้แต่จะเข้ากันได้กับทฤษฎีของตัวเองก็อย่าเพิ่งถือเอา เพราะทฤษฎีของตัวเองก็ผิดได้เช่นกัน แม้กระนั้นผู้คนโดยทั่วไปก็มักจะเชื่อเพราะเหตุที่มันเข้ากันได้กับทฤษฎีหรือความเห็นหรือความเชื่อของเรา หรือเมื่อมันเข้ากันได้ทฤษฎีที่ตัวเองเชื่อหรือที่ตัวเองเชื่อถือหรือยึดถือไว้นั่นเอง

ข้อ 9. มา ภพฺพฐปตฺตย (มา พับพะฐปะตตะย) (อย่าปลงใจเชื่อ เพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้)

ข้อนี้หมายถึง “อย่ารับถือเอาเพราะเหตุว่าผู้พูดมีลักษณะน่าเชื่อถือ (คือผู้พูดมีคำพูดมีลักษณะทำทางที่น่าเชื่อ)” กล่าวคือผู้พูดมีเครดิต (Credibility) ใดๆ ก็ตามที่น่าเชื่อหรือควรเชื่อเนื่องจากดูแล้วน่าจะเป็นไปตามที่เขาพูดก็ยังไม่ให้เรา- ผู้ฟัง - ระมัดระวังไว้ด้วยเช่นกัน เพราะแม้แต่นักวิชาการที่น่าเชื่อถือในอดีตก็อาจจะให้ข้อมูลที่ผิดได้หากเกิดมโนคติขึ้น (เช่นมีความลำเอียงเกิดขึ้นเพราะรัก หรือ โลก หรือ โกรธ หรือ หลง) หรือไม่ก็อาจจะให้ข้อมูลที่ผิดพลาดโดยไม่รู้ตัวก็ได้ แต่กระนั้นผู้คนโดยทั่วไปก็มักจะเชื่อหากผู้พูดดูน่าเชื่อถือ อยู่อีกนั่นเอง

ข้อ 10. มา สมโณ โน ครุติ (มา สัมมะโนโนคะรุติ) (อย่าปลงใจเชื่อ เพราะนับถือว่า ท่านสมณะนี้เป็นครูของเรา)

ข้อนี้หมายถึง “อย่ารับถือเอาเพราะสมณะผู้พูดนั้นเป็นครูของเรา” กล่าวคือให้ระมัดระวังแม้แต่คำสอนของครูหรืออาจารย์ของเราเองก็ตาม ทั้งนี้หากครูหรืออาจารย์เกิดมโนคติ (รัก โลก โกรธ หลง) ก็จะทำให้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนได้แม้จะโดยมิได้ตั้งใจก็ตาม ไม่นับกรณีอื่นๆ อีก เช่นให้ข้อมูลผิดพลาดไปเองโดยไม่รู้ตัว ฯลฯ แต่กระนั้นผู้คนทั้งหลายก็ยังมักจะเชื่อในคำพูดของผู้ที่ตัวเองให้ความเคารพยำเกรงว่าเป็นครูบาอาจารย์โดยไม่ยอมไตร่ตรองและไม่ยอมถามทวนใดๆ อยู่อีกนั่นเอง

และท้ายที่สุด พระพุทธองค์ทรงสรุปท้าวว่า

“ต่อเมื่อใด รู้เข้าใจด้วยตนว่า ธรรมเหล่านั้น เป็นอกุศล เป็นกุศล มีโทษ ไม่มีโทษ เป็นต้น แล้ว จึงควรละหรือถือปฏิบัติตามนั้น”

หมายความว่าทุกๆ สิ่งๆ ทุกๆ อย่างจะต้องผ่านการกลั่นกรองด้วยตัวของตัวเองและให้รู้อย่างชัดเจนด้วยตัวเองเสียก่อนเท่านั้น..... รู้ว่าอะไรคืออะไรด้วยตัวเอง – อย่างชัดเจน – ว่าอะไรเป็นกุศล (ดี) หรือ อะไรเป็นอกุศล (ไม่ดี) และอะไรเป็นสิ่งที่ไม่มีโทษ อะไรไม่ใช่ว่าไม่มีโทษ..... และเมื่อรู้ชัดตามนั้นแล้วจึงค่อยถือปฏิบัติในสิ่งที่ เป็นกุศลและในสิ่งที่ไม่มีโทษนั้นๆ

การตีความย้อนกลับคำสอนของพระพุทธเจ้าในเกสปุตตยสูตร

จากคำสอนของพระพุทธองค์ในเกสปุตตยสูตรที่ผ่านมามีทั้ง 10 ข้อ ที่ตรัสให้ระมัดระวังเหตุที่จะทำให้เกิดทั้ง 10 ประการนั้นเราสามารถนำมาตีความย้อนกลับอันเป็นเทคนิควิธีใหม่เยี่ยมที่จะนำเสนอในครั้งนี้ได้ว่า หากปรารถนาที่จะให้ผู้รับสารเชื่อตามเรา เราจะต้องส่งสารออกไปภายใต้เหตุแห่งความเชื่อทั้ง 10 ประการนั้นนั่นเองแต่พิจารณาในแนวทางย้อนกลับทาง กล่าวคือ

1. ส่งสารออกไปโดยให้มีการพูดต่อๆ กันไปหรือทำให้เป็นข่าวและแจ้งต่อๆ กันไป เนื่องจากผู้คนโดยทั่วไปจะเชื่อตามการฟัง-บอกต่อๆ กันมา (รวมทั้งการให้เห็นในสื่อต่างๆ บ่อยๆ ด้วย)

2. ส่งสารออกไปโดยทำให้เป็นเรื่องของโบราณหรือสืบต่อมาจากสมัยโบราณหรือเป็นของที่สืบเนื่องมาจากของเก่าของแก่ที่ทำไว้และตกทอดต่อๆ กันมา เพราะผู้คนโดยทั่วไปเชื่อถือของโบราณ ดังเช่น จะเห็นคำพูดประเภท “ภูมิปัญญาไทย” หรือ “กาแฟโบราณ” ฯลฯ
3. ส่งสารออกไปโดยทำให้เป็นข่าวลือหรือทำให้เป็นคำล่ำลือเสียก่อน เพราะผู้คนโดยทั่วไปมักจะเชื่อคำล่ำลือหรือเชื่อข่าวลือ ดังเช่นมีคำล่ำลือว่าการรับประทานอุ้งตีนหมีจะทำให้มีสมรรถภาพทางเพศสูง เป็นต้น (เป็นเหตุให้หมีต้องถูกฆ่าตายมาเสียมากต่อมากแล้วนั่นเอง)
4. ส่งสารออกไปโดยอ้างอิงกับตำราโดยตลอด เพราะคนโดยทั่วไปให้ความเชื่อถือต่อตำราเป็นอย่างมาก หรือนำเสนอในรูปของตำราเสียเลยหรืออย่างน้อยก็ให้คล้ายกับเป็นตำราให้มากที่สุด ดังจะเห็นการนำเสนอข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ในรูปของข้อความที่เป็นภาษาวิชาการหรือทำแผ่นพับในเชิงวิชาการ หรือนำเสนอผ่านทางเอกสารวิชาการต่างๆ เป็นต้น
5. ส่งสารออกไปให้สมคล้องกับหลักแห่งตรรกะ เพราะผู้คนโดยทั่วไปยอมรับหลักแห่งตรรกะ ดังจะเห็นได้จากการนำเสนอประสิทธิภาพของยาบางชนิดที่ระบุว่าเมวหายจากโรคข้อเสื่อมได้ด้วยยาชนิดนี้ และดังนั้นมนุษย์ก็จะสามารถหายจากโรคข้อเสื่อมได้ด้วยยาชนิดนี้ด้วยเช่นกัน (เพราะเมวและมนุษย์ก็เป็นสิ่งมีชีวิตเหมือนกัน) เป็นต้น
6. ส่งสารออกไปโดยให้บรรสานสอดคล้องกับนยะหรือการอนุমান กล่าวคือใช้การอ้างอิงเป็นนัยๆ นั่นเอง ซึ่งแม้จะไม่ชัดเจนนักแต่ผู้คนโดยทั่วไปก็ยอมรับ ดังเช่นบริษัทแห่งหนึ่งกล่าวอ้างว่าไม่เคยเอาเปรียบลูกค้าเพื่อจะบ่งบอกว่าบริษัทมิได้เอากำไรมากแต่อย่างใด ซึ่งข้อเท็จจริงอาจจะตรงกันข้ามแต่การพูดเช่นนั้นทำให้เห็นเป็นนัยยะไว้เช่นนั้น (คือทำเป็นเค้าวความที่ส่อให้เข้าใจเอาเองว่าบริษัทไม่เอากำไรมาก) ซึ่งก็อาจจะได้ผล เพราะลูกค้าคิดต่อเนื่องไปเองว่าบริษัทคงไม่เอากำไรมาก เป็นต้น (โดยที่การบอกตรงๆ ว่าบริษัทไม่เอากำไรมากนั้น ลูกค้าอาจจะไม่เชื่อคำกล่าวนั้นเลยก็ได้)
7. ส่งสารออกไปให้ต้องตามแนวแห่งเหตุผลหรือสามัญสำนึก (ทั้งนี้แม้จะเป็นของแท้แต่ที่ว่าดูแล้วขัดต่อสามัญสำนึกก็จะไม่ได้รับความเชื่อถืออย่างแน่นอน) ที่เป็นดังนี้เพราะผู้คนโดยทั่วไปมักจะตัดสินใจอะไรต่ออะไรโดยใช้สามัญสำนึก (Common sense) และใช้การอนุমানหรือคาดคะเนตามหลักเหตุผลที่ผิวเผินตามรูปลักษณะภายนอกที่ปรากฏหรือดูแนวโน้มที่ปรากฏให้เห็นเป็นสำคัญ คือดูแล้วมีลักษณะสมคล้องเป็นเหตุเป็นผลกันก็เชื่อถือแล้ว ดังเช่น การเข้าใจว่าคนรวยมักจะไม่โกง (เพราะเขารวยแล้ว) การนำเอาคนรวยมาพูดเรื่องไม่โกงไม่กินก็จะได้รับความน่าเชื่อถืออย่างมาก หรือเห็นคนที่หน้าตาดีก็คิดว่าเขาจะเป็นคนมีนิสัยดี ก็นำเขามาโฆษว่าเป็นต้นแบบให้ศึกษากัน ใหม่ๆ ที่อาจจะตรงกันข้ามก็ได้ เป็นต้น
8. ส่งสารให้สอดคล้องต้องกันกับทฤษฎี ทฤษฎี ความคิดเห็น ความเชื่อ หรือลัทธิที่ผู้รับสารยึดถืออยู่หรือเลื่อมใสอยู่ เพราะผู้คนโดยทั่วไปจะนำเอาทฤษฎีหรือความเห็น ความเชื่อของตัวเองเป็นตัวตั้งเราจึงจำเป็นต้องส่งสารให้สมคล้องไปกับทฤษฎีและความเห็น ความเชื่อของผู้รับสารดังกล่าว ตัวอย่างเช่นผู้คนจำนวนมากชื่นชมกับสมุนไพรไทยอย่างยิ่งยวด ดังนั้นยาที่เรานำผลิตออกมาจำหน่ายก็จะต้องผสมสมุนไพรไทยด้วยเสมอ แม้จะเป็นยาสมัยใหม่ที่ไม่จำเป็นต้องใช้สมุนไพรไทยชนิดใดเลยก็ตาม – มิฉะนั้นจะขายไม่ได้ (ขายไม่ออก)
9. ส่งสารโดยผ่านทางรูปลักษณ์และความน่าเชื่อถือของผู้นำสารเป็นสำคัญ ซึ่งผู้นำสารอาจจะเป็นผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง มีผลงานน่าเชื่อถือ หรือแม้แต่เป็นผู้ที่มีหน้าตาดี เป็นที่นิยมรักใคร่ของผู้คน

ทั้งหลาย ฯลฯ ก็ได้ ดังจะเห็นได้ว่ามีการนำเอาแพทย์มาเป็นผู้นำสาร (Presenter) หรือมีการนำเอา ดาราภาพยนตร์ (สวย-หล่อ) มาเป็นผู้นำสาร หรือบางกรณีก็ขอให้พระภิกษุมาเป็นผู้นำสารก็ได้ เพราะทำให้ดูน่าเชื่อถือมากในหมู่พุทธศาสนิกชน (มีภาษาที่ใช้กันโดยทั่วไปคือดาราหรือ ผู้มีชื่อเสียงนั้นเราจะเรียกว่า Celebrity หรือ Celeb ส่วนผู้ที่มหาชนนิยมชมชอบและถือว่ายอดเยี่ยมจะ เรียกว่า Elite และจะสรุปสั้นๆ ว่า นำเอา Celeb หรือ นำเอา Elite มาใช้ให้เป็นประโยชน์นั่นเอง)

10. ส่งสาร โดยให้ครูหรืออาจารย์ของผู้รับสารมาเป็นผู้นำสารให้ ทั้งนี้เพราะผู้คนที่ทั้งหลายมักจะให้ เคารพนับถือและเกรงใจ (อาจรวมถึงย่าเกรง) ครูบาอาจารย์ของตนๆ การที่ครูเป็นผู้นำสารจึงมีน้ำหนัก ที่น่าเชื่อถือมาก (ซึ่งจะเข้มกว่าใช้บุคคลธรรมดาเป็นผู้นำสาร กล่าวคือไม่ว่าจะใช้ Celeb หรือ Elite มาเป็นผู้นำสารก็ไม่ได้น้ำหนักเท่ากับให้ครูบาอาจารย์มาเป็นผู้นำสารในที่นี้) ดังจะเห็นได้จากธุรกิจ บางประเภทเน้นให้ครูเป็นพนักงานขายเสียเองเลยด้วยซ้ำไป

ข้อพึงระวังในการสื่อสารเพื่อจูงใจ (Persuasive Communication) โดยใช้การตีความย้อนกลับคำสอน ของพระพุทธองค์

ความยิ่งใหญ่ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั้นไม่มีผู้ใดจะปฏิเสธได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุศาสนี ปาฏิหาริย์หรือการเทศนาอย่างมหัศจรรย์และอย่างมีพละนาถาพนั้นทรงกระทำอย่างกว้างขวางโดยทรงสอนอย่าง ละเอียดลออและทรงสอนแก่คนทุกหมู่เหล่า ตั้งแต่ชาวานาในชนบทไปจนถึงพระราชานในพระราชวัง อีกทั้งยัง ทรงสอนแม้กระทั่งโจรว่าการจะเป็นโจรที่ดีนั้นจะต้องทำอย่างไร (เช่นต้องไม่ทำร้ายสตรี เป็นต้น) จึงยิ่งใหญ่ สมกับพระมหากรุณาธิคุณที่กว้างขวางยิ่งที่เดียว และในกรณีที่น่าคำสอนของพระองค์มาตีความย้อนกลับจึงมีใช้ เรื่องแปลกแต่อย่างใด เพียงแต่หลายคนมองข้าม ทั่วๆ ที่จะสามารถจะชี้ให้เห็นถึงแง่มุมของการตีความที่น่าสนใจ อีกด้านหนึ่งเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแต่ละคนที่ได้รับคำสอนของพระองค์ไปแล้วจะต้องนำไปปฏิบัติและรับผล ของการปฏิบัตินั้นๆ ด้วยตัวของตัวเองด้วย - ไม่ว่าจะดีหรือเลว ใดๆ - ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ชอบอย่างไร ก็ตาม

ในกรณีของการนำการตีความย้อนกลับต่อเกสพุดติยสูตรไปใช้นั้นผู้ส่งสารจะต้องคำนึงถึงจริยธรรม (Ethic) ในการประพฤติปฏิบัติด้วยว่าจักต้องไม่เป็นไปเพื่อการเบียดเบียน หลอกลวง ช้อโกงและแสวงหา ประโยชน์อันมิชอบจากบุคคลอื่น และยิ่งกว่านั้น หากผู้ที่นำไปใช้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพ (Professionals) ด้วย แล้วก็จักต้องคำนึงถึงจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ (Code of Conduct) ในวิชาชีพแห่งตนด้วย ไม่ว่าจะบริษัท โฆษณาหรือเป็นผู้สร้างสรรค์งานโฆษณาในบริษัทโฆษณา หรือเป็นผู้ผลิตสื่อ หรือเป็นผู้สินค้าและบริการนานา ฯลฯ ก็ตาม ทั้งนี้จะต้องรวมตลอดถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยที่จะต้องชี้ตรงต่อภารกิจและหน้าที่ของการบริการ และรับใช้ประชาชนอย่างงดงามและเต็มความสามารถ

นอกจากนี้ การสื่อสารที่ดีควรจะสื่อแต่สารที่จริง (ไม่เท็จ) และต้องให้มีประโยชน์ สิ่งใดไม่มีประโยชน์ แม้จริงก็ไม่จำเป็นต้องพูด และต้องส่งสาร ไปถูกตัวบุคคล (บุคคลผู้รับสารเป็นผู้ที่เหมาะสมและสมควรรับสารนั้น) โดยจะต้องส่งสาร ไปถูกต้องแก่กาลเวลาและมีถ้อยคำที่น่าฟังด้วย ใดๆก็ตาม การสื่อสารครั้งนั้นๆ จะต้อง ทำให้ผู้ส่งสารเกิดความคิดในการทบทวนทดสอบสารที่ได้รับด้วย และการสื่อสารนั้นจะต้องสนับสนุนให้เกิดมี ความเข้าใจอันดีต่อกันสามัคคีกันทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารและการสื่อสารที่ดีต้องให้ผู้รับสารมีอิสรภาพโดยแท้ โดยไม่มุ่งครอบงำผู้รับสาร และเป็นการสื่อสารที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ด้วยในที่สุด

สรุป

ในเรื่องของการสื่อสารจงใจที่มีประสิทธิภาพโดยประยุกต์เกสปุตติยสูตรด้วยการตีความย้อนกลับสามารถสร้างแบบจำลองวิธีการสื่อสาร (จากที่พระพุทธองค์ทรงตรัสเตือนให้ระมัดระวังไว้ในขณะรับสาร) ที่ชื่อว่า THAI-L-TRACT โดยนำความหมายที่ปรากฏจากการตีความย้อนกลับเหล่านั้นมากำหนดเป็นชื่อที่สะท้อนถึงความหมายที่ต้องการ (ซึ่งมิได้เรียงลำดับตามคำสอนในเกสปุตติยสูตร หากแต่เรียงลำดับโดยถือเอาการที่จะให้สามารถจดจำได้ง่ายเป็นสำคัญ) ซึ่งประกอบด้วย

T-Tradition & Culture คือ การทำให้มีการกระทำตามสืบต่อๆ กันมาเสียก่อน

H-Hearsay or Rumour คือ การสร้างเป็นคำเล่าลือขึ้นมาเสียก่อน

A-Appearances, Common sense คือ การทำให้สามารถใช้เหตุผลไปตามรูปลักษณะที่ปรากฏได้หรือสอดคล้องได้กับสามัญสำนึกของผู้รับสาร

I-Inferences คือ การทำให้มีนัยยะซ่อนอยู่ในสารหรือให้มีการอนุมานต่อไปเองได้

L-Logic คือ การเสนอโดยใช้ตรรกะให้เป็นประโยชน์ โดยการเสนอตามแนวทางแห่งตรรกะนั้นเอง

T-Texts คือ การเสนอโดยอ้างอิงตำราโดยตลอด

R-Report or Announcement คือ การทำให้มีการพูดบอกต่อๆ กันมาเสียก่อน หรือให้มีการเขียนเผยแพร่ต่อๆ กันมาเสียก่อน

A-Approved Theory คือ การเสนอสารให้สอดคล้องกับทฤษฎีหรือทฤษฎีของผู้รับสาร หรือให้สอดคล้องกับทฤษฎีหรือทฤษฎีที่ผู้รับสารเชื่อถือหรือยึดถืออยู่

C-Creditability คือ การเสนอสารโดยใช้ผู้นำเสนอหรือผู้ส่งสารที่น่าเชื่อถือ

T-Teacher คือ การให้ครูของผู้รับสารเป็นผู้ส่งสารหรือเป็นผู้นำสาร

อย่างไรก็ตาม ในการประยุกต์การตีความย้อนกลับเพื่อการสื่อสารชักจูงใจให้ผู้รับสารเชื่อดังกล่าวมานี้ ผู้ส่งสารจะต้องกระทำด้วยความจริงใจและซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพของตนและภายใต้กรอบจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ (Professional Ethics) ของตนโดยไม่ฉ้อฉลหรือหลอกลวงผู้รับสารให้เสียหายแต่อย่างใด และที่สำคัญที่สุดสมควรที่จะได้มีการเผยแพร่พระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสอนในเกสปุตติยสูตร หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า กาลามสูตร ให้กระจายไปสู่ประชาชนทุกหมู่เหล่าโดยทั่วกัน เพราะคำสอนในพระสูตรนี้เป็นประดุจเครื่องมืออันทรงพลังที่จะช่วยคลี่คลายและวางรากฐานความเชื่อที่เหมาะสมให้แก่กุลบุตร กุลธิดาและประชาชนโดยทั่วไปได้เป็นอย่างดี ว่าอะไรที่ควรเชื่อและอะไรที่ไม่ควรเชื่อ อันจะช่วยให้ประชาชนของเรามีเครื่องมือไว้ใช้ป้องกันตนเองมิให้ตกเป็นเหยื่อของผู้ส่งสารที่ไม่หวังดีและปรารถนาแต่จะครอบงำ เอารัดเอาเปรียบ ฉ้อฉล หลอกลวงผู้รับสาร (และอยากจะมีอำนาจบงการชี้นำผู้รับสารไปในทางที่ผิดอีกด้วย) และความรู้ชนิดนี้เท่านั้นที่จะทำให้การสื่อสาร (Communication) กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยสร้าง “ความเข้าใจอันดีต่อกัน (Mutual Understanding)” ได้ในที่สุด

ข้อที่ควรพิจารณาสืบต่อไปอีกในที่นี้ก็คือ เนื่องจากแนวคิดเรื่องการตีความย้อนกลับเพื่อการสื่อสารชักจูงใจดังกล่าวมานี้เป็นเทคนิควิธีใหม่ที่ยังไม่เคยมีผู้ใดนำเสนอมาก่อน จึงควรที่จะได้สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อขยายผลต่อไปอีกอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตลอดจนสามารถระมัดระวังและจัดผลสะท้อนทางลบได้ด้วยในท้ายที่สุด

บทสรุป

ในการสื่อสารเพื่อจูงใจผู้รับสารให้เห็นคล้อยหรือเชื่อตามที่ผู้ส่งสารต้องการนั้น ในทฤษฎีของทางตะวันตก ได้มีผู้ศึกษาไว้มากมายแล้ว แต่ในแนวคิดจากภาคตะวันออกเองยังนับว่าน้อยมาก แต่เมื่อศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า กลับพบว่าในเกสปุตติยสูตรหรือกาลามสูตรกลับมีคำสอนเกี่ยวกับหลักความเชื่อที่น่าสนใจมาก และเมื่อนำมาตีความย้อนกลับก็ทำให้ได้ชุดของแนวคิดชุดหนึ่งที่น่าจะสามารถนำมาใช้เป็นเทคนิคในการสื่อสารเพื่อจูงใจได้เป็นอย่างดี ซึ่งการนำไปใช้นั้นจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมให้มากด้วย หรือหากเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ก็ควรจะปฏิบัติภายใต้กรอบจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพให้เหมาะสมด้วยเช่นกัน และนอกจากนี้สมควรที่จะได้มีการเผยแพร่คำสอนในเกสปุตติยสูตรหรือกาลามสูตรนี้ให้กว้างขวางออกไปด้วยเพื่อเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบและกลั่นกรองความเชื่อของเราให้ถูกต้องอย่างแท้จริง ตลอดจนควรจะได้มีการศึกษาขยายผลออกไปอย่างเป็นระบบให้ลึกซึ้งและกว้างขวางยิ่งขึ้นถึงความหมายและการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ตลอดจนอิทธิพลหรือผลสะท้อนจากเทคนิคอันเกิดจากแนวคิดเช่นนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงให้การสื่อสารกลายเป็นเครื่องมือที่สามารถสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันได้อย่างบริบูรณ์ต่อไป

บรรณานุกรม

เดช ตูลารรณะ, พล.ต. (ม.ป.ป.). **โตแล้วต้องเรียนลัด (ขจัดพุทธศาสนาเนืองอก)**. (ม.ป.ท.). กรุงเทพฯ.

พระคัมภีร์ญาณ อภิปัญญา. (2551). **กาลามสูตร กับยุคโลกาภิวัตน์ หลักธรรมที่เข้ากันได้ทุกยุค ทุกสมัย**. กรุงเทพฯ: ชรรมสภา.

พระมหามานพ กวีวิโส. (2536). **ท่าทีต่อลัทธิอื่น ๆ ของพุทธศาสนา. ใน สมมติ นิตยสารเพื่อสาระทางพระพุทธศาสนา**. (หน้า 58-64). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สำนักพิมพ์ปัญญา.

พระราชวรมนู (ประยุทธ์ปยุตโต). (2528). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพฯ. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมวิสุทธิกวี. (ม.ป.ป.). **ความดีเด่นของ กาลามสูตร และ คำสวดดีพระพุทธศาสนา ของนักปราชญ์ชาวตะวันตก**. สืบค้นที่ <http://www.dopa.go.th/religion/tammar.htm> (วันที่ค้นข้อมูล : 8 มีนาคม 2554).

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2546). **หลักและทฤษฎีการสื่อสาร**. (15-201). เล่ม 1 (หน่วยที่ 1 - 8) และเล่ม 2 (หน่วยที่ 9-15). นนทบุรี :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2554).

ปรัชญานิตยสารศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร. (15-711). เล่ม 1 (หน่วยที่ 1-7) และเล่ม 2 (หน่วยที่ 8-15). นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

แซ่แข็ง “บ่อนเตาปูน” กาสีโนเดือน-ยะเยือก. (9 กุมภาพันธ์ 2556). **มติชน**, 9

Administrator. (2008). **อย่าเชื่อ 10 ประการ (กาลามสูตร)**. สืบค้นที่ http://www.buddha4u.org/index.php?option=com_content&view+article&id+67&Itemid=69 (วันที่ค้นข้อมูล : 8 มีนาคม 2554).

_____. (ม.ป.ป.). **การเชื่ออย่างมีปัญญาด้วย...หลัก กาลามสูตร 10 (สิ่งที่ไม่ควรเชื่อ 10 ประการ)**. สืบค้นที่ <http://www.zone-it.com/52006> (วันที่ค้นข้อมูล : 8 มีนาคม 2554).

_____. (2554). **กาลามสูตร**. สืบค้นที่ <http://www.easyinsurance4u.com/buddha4u/kalamasutta.htm> (วันที่ค้นข้อมูล : 8 มีนาคม 2554).